

11.5.2009

Oikeusministeriölle

Viite: Lausuntopyyntönne 31.3.2009
OM 8/41/2008
OM024:00/2008

Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Kärjäoikeus pitää esityksen yleiseksi tavoitteeksi asetettua tiedoksiantojen tehostamista ja tiedoksiantotapojen monipuolistamista kannatettavana. Kärjäoikeus suhtautuu periaatteessa myönteisesti myös esityksen erityiseksi tavoitteeksi asetettuun henkilökohtaisten haastemiestiedoksiantojen vähentämiseen summaarisissa riita-asioissa.

Esityksessä ehdotetaan lukuisia muutoksia tiedoksiantoa koskeviin säännöksiin, mutta suurempaa käytännöllistä merkitystä ehdotetuista muutoksista on vain puhelintiedoksiannolla. Myös telekopion ja sähköpostin käyttömahdollisuuksien laajentaminen sekä asianosaistiedoksiannon helpottaminen ovat nekin sinänsä kannatettavia ehdotuksia, mutta käytännöllistä merkitystä niillä tulee olemaan vain hyvin vähän. Tästä syystä lausunnossa keskitytään puhelintiedoksiantoa koskeviin työryhmän ehdotuksiin.

Kärjäoikeuden arvion mukaan puhelintiedoksianto on toisinaan tarkoituksenmukainen tiedoksiantotapa ja sillä voidaan jossain määrin päästä myös työryhmän asettamaan erityiseen tavoitteeseen, eli henkilökohtaisten haastemiestiedoksiantojen vähenemiseen summaarisissa velkomusasioissa. Jäljempänä selostettavista syistä puhelintiedoksiannot on kuitenkin näissä asioissa tarkoituksenmukaisinta antaa lähes poikkeuksetta haastemiesten tehtäväksi. Henkilökohtaisen haastamisen ja puhelintiedoksiannon välinen työnsäästö muodostuu lähinnä siitä, että haastemiehen ei tarvitse matkustaa tapaamaan haastettavaa. Itse tiedoksiannon toi-

11.5.2009

mittaminen ja asian selvittäminen puhelimesta vie vähintään saman ajan kuin henkilökohtaisessa tiedoksiannossa. On siten syytä epäillä, että työryhmän arvio puhelintiedoksiannon käyttöön ottamisella saavutettavasta haastemiestyövuosien säästöstä on optimistinen.

Puhelintiedoksiannon käyttöala ja edellytykset

Esityksessä ehdotetaan puhelintiedoksiantoa yleiseksi tiedoksiantotavaksi kaikissa yleisissä tuomioistuimissa. Summaarisissa velkomusasioissa myös haaste voitaisiin antaa tiedoksi puhelimitse.

Käräjäoikeuden arvioin mukaan puhelintiedoksianto voisi olla käyttökelpoinen tapa antaa tiedoksi istunkutsut yhteistyöhaluisille asianomistajille ja todistajille rikosasioissa. Puhelintiedoksianto voisi usein olla myös näiden kutsujen ensisijainen tiedoksiantotapa ainakin sellaisten asianomistajien ja todistajien kohdalla, joiden tavoittaminen puhelimitse onnistuu ilman useampia yrityksiä. Käytännössä tämä ei ole ongelmatonta esimerkiksi sen vuoksi, että henkilöt eivät virka-aikana ole tavoitettavissa henkilökohtaisista puhelinnumeroistaan, eivätkä heidän työnumeronsa ole tuomioistuimen tiedossa.

Riita-asioissa puhelintiedoksiannolla ei olisi käytännöllistä merkitystä muissa kuin summaarisissa asioissa. Haasteen ja vastauksen antamisen jälkeen niin sanotuissa laajoissa riita-asioissa tiedoksiannot asianosaisille tapahtuvat jo nykyisin asiamiesten ilmoittamiin oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3a §:ssä tarkoitettuihin prosessiosoitteisiin. Asianosaiset myös huolehtivat lähes aina todistajien kutsumisen pääkäsittelyihin. Laajojen riita-asioiden kohdalla puhelintiedoksiannon käyttämiseen ei siten ole tarvetta.

Puhelintiedoksiantojen tarkoituksenmukaisena käyttöalana tulisi siten olemaan rikosasioissa edellä mainitut kutsut ja haasteen tiedoksiantaminen summaarisissa velkomusasioissa. Lainsäädännöllä ei kuitenkaan ole tarpeen rajata puhelintiedoksiantoa vain näihin asiaryhmiin.

Puhelintiedoksiannon käyttämiselle ehdotetut edellytykset ovat käräjäoikeuden arvion mukaan asianmukaiset. Ainoastaan vastaanottajan suostumuksen tarpeellisuus voidaan kyseenalaistaa. Puhelintiedoksiannon edellytykseksi on muutoin ehdotettu, että se soveltuu tiedok-

Postiosoite

PL 650
00181 HELSINKI

Käyntiosoite

Porkkalankatu 13
00180 HELSINKI

Puhelin

010 36 44200

Telefax

010 36 44417

Sähköposti

helsinki.ko@oikeus.fi

11.5.2009

siantoon asiakirjan laatuun ja laajuuteen nähden ja että vastaanottaja epäilyksettä saa puhelimitse tiedon asiakirjasta ja ymmärtää tiedoksiannon merkityksen. Mikäli nämä edellytykset täyttyvät, ei vastaanottajan suostumuksen edellyttämiseen pitäisi olla syytä.

Puhelintiedoksianto summaarisissa velkomusasioissa

Summaaristen velkomusasioiden lukumäärät ovat Helsingin käräjäoikeudessa huomattavan suuret. Työnkulkujen kaavamaisuus on olennainen osa näiden asioiden tehokkaan käsittelyn järjestämistä. Tällä on Helsingin käräjäoikeudessa päästy siihen, että yhden henkilön käsittelemien summaaristen asioiden lukumäärä on tyypillisesti 2000 - 3000 asiaa vuodessa. Asiamäärät ovat juuri tällä hetkellä myös voimakkaassa kasvussa - saapuneiden asioiden määrät ovat lisääntyneet edelliseen vuoteen verrattuna kymmeniä prosentteja.

Summaaristen velkomusasioiden käsittely Helsingin käräjäoikeudessa on järjestetty seuraavasti: Käräjäoikeuteen saapunut asia kirjataan ja haaste luodaan sähköiseen muotoon. Aineisto toimitetaan sähköisessä muodossa sopimuskumppanille saantitodistuksella tiedoksiannettavaksi. Tiedoksianto tapahtuu kantajan ilmoittamilla osoitetiedoilla, joiden oikeellisuutta ei käräjäoikeudessa selvitetä ennen haasteen antamista. Tässä vaiheessa käräjäoikeudessa siis laaditaan asiakirjat vain sähköiseen muotoon, mutta niiden tulostaminen ja postitus tapahtuu sopimuskumppanin toimesta. Seuraavaksi asiassa palautuu käräjäoikeuteen joko saantitodistus onnistuneesta tiedoksiannosta tai sopimuskumppanin ilmoitus tiedoksiannon epäonnistumisesta. Epäonnistuneen tiedoksiannon jälkeen käräjäoikeudessa tarkistetaan kantajan ilmoittamien osoitetietojen oikeellisuus ja mahdolliset virheet korjataan uutta tiedoksiantoyritystä varten. Kun tiedoksianto saantitodistuksella ei onnistu, annetaan tiedoksianto haastemiehen tehtäväksi. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että velkomusasioita käsittelevä henkilö tulostaa tarvittavat asiakirjat ja toimittaa ne haastemiehelle. Asiat, joissa vastajana on oikeushenkilö, toimitetaan suoraan haastemiehelle tiedoksiantoa varten. Näin menettellään koska haastemiehellä on parhaat edellytykset selvittää, kuka tiedoksiannon voi ottaa vastaan oikeushenkilön puolesta.

Puhelintiedoksiannon sisällyttäminen osaksi edellä kuvattua työnkulkua voi käräjäoikeuden arvion mukaan tapahtua tarkoituksenmukaisesti vain niin, että haastemies tiedoksiantotehtä-

11.5.2009

vän saatuaan arvioi, voidaanko haaste antaa tiedoksi puhelimitse ja myönteisessä tapauksessa yrittäisi ensisijaisesti puhelintiedoksiantoa. Käytännössä haastemiehet pyrkivät jo nykyisin tavoittamaan haastettavat puhelimitse ennen henkilökohtaista tiedoksiantoa. Ei ole harvinaista, että henkilö tavoitetaan nopeasti puhelimitse, mutta henkilökohtaisen tapaamisen järjestäminen vaatii huomattavan määrän työtä ja aikaa. Ehdotettu lainmuutos tarkoittaisi näissä tapauksissa siten sitä, että tiedoksianto tapahtuisi sujuvammin ja myös asian käsittely käräjäoikeudessa kokonaisuutena nopeutuisi.

Haasteen puhelintiedoksianto on aikaa ja harkintaa vaativaa toimenpide. Vaikka puhelintiedoksiannon edellytyksistä ei olisi epäselvyyttä, vie pelkkä asian selvittäminen puhelimitse ratkaisevasti enemmän aikaa kuin edellä kuvattu asian toimittaminen haastemiehelle tiedoksiannettavaksi. Tästä syystä summaarisia velkomusasioita käsittelevät henkilöt eivät voi ryhtyä puhelintiedoksiantoja hoitamaan, mikäli pyritään nykyisiin käsittelijää kohden laskettuihin asiamääriin. Ilman huomattavia henkilöstöressurssien lisäyksiä on täysin poissuljettua, että summaarisia velkomusasioita käsittelevät henkilöt alkaisivat huolehtia puhelintiedoksiannoista. Pelkän asian selvittämiseen kuluvan ajan lisäksi on huomattava on vielä se, että vastaajien tavoittaminen puhelimitse ei useinkaan onnistuisi yhdellä kertaa, vaan se edellyttää useampia yrityksiä.

Puhelintiedoksiannon ehdotetut oikeudelliset edellytykset on selostettu edellä. Tiedoksiannosta huolehtivan on muun ohessa huolehdittava siitä, että vastaanottaja epäilyksettä saa tiedon asiakirjasta ymmärtää tiedoksiannon merkityksen. Tämän edellytyksen täyttymisestä on mahdollista varmistua vasta itse puhelinkeskustelun aikana. Edellytys on myös tulkinnanvarainen ja se edellyttää tiedoksiannosta huolehtivalta harkintaa. Myös tämä puoltaan puhelintiedoksiantojen antamista haastemiesten tehtäväksi. Jo tällä hetkellä haastemiehet joutuvat arvioimaan esimerkiksi oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 7 §:n mukaisen sijaistiedoksiannon edellytyksiä. Siirtyminen puhelintiedoksiannosta henkilökohtaiseen haastemiestiedoksiantoon on myös mahdollisimman joustavaa ja nopeaa, jos puhelintiedoksiantoa yritetään haastemiehen toimesta.

Tiedoksiannolla on keskeinen merkitys vastaanottajan oikeusturvan kannalta ja tästä syystä

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telefax	Sähköposti
PL 650 00181 HELSINKI	Porkkalankatu 13 00180 HELSINKI	010 36 44200	010 36 44417	helsinki.ko@oikeus.fi

11.5.2009

käräjäoikeus esittää harkittavaksi, olisiko ehdotettu 3b § muotoiltava siten, että puhelintiedoksiannon toimittaisi *ensisijaisesti* haastemies. Eri käräjäoikeuksien vaihteleva henkilöstörakenne ja työmäärät huomioon ottaen puhelintiedoksiantoa ei kuitenkaan ole syytä rajata yksinomaan haastemiesten käytettäväksi.

Kokoavasti voidaan todeta, että puhelintiedoksianto soveltuu hyvin yhdeksi summaarisen velkomushaasteen tiedoksiantotavaksi. Käytännössä se olisi osa haastemiehen keinovalikoidaan henkilökohtaisen haastamisen ja sijaistiedoksiannon rinnalla.

Lausunnon on valmistellut kärjätuomari Pasi Kumpula.

Laamani

Eero Takkunen